

Mózes öt könyve mellett kiállítottuk az **első kétnyelvű imakönyvet**, melyet „**Izráel könyörgései egész évre**” címmel (**Pozsony, 1841.**) Rosenthal Móríc óbudaí tanító fordított, Ballagi öntötte irodalmi formába.

Kézbe vehették látogatóink szótárait, többek között „**A magyar nyelv teljes szótárát**” (I-II. Pest, 1866–73), a „**Magyar példabeszédek, közmondások és szójárások gyűjteményét**” (Szarvas, 1850.) A magyar–német és német–magyar szótárainak több kiadását szórakozva forgatták a látogatók, derűtséget váltottak ki a nyelvújítás korából megőrzött szavak. Ő maga is nyelvújító volt, nyelvújítási szavaiból néhány: testvér, fivér, nővér, jogász, kohász, régész, lelkész, jellem, erény, forgalom, esernyő, jelvény, stb.

Személyes tárgyaiból **útlevelét, kereszteleési okiratát, a kereszteleési liturgiát és keresztelei igéjét** is megtekinthették az érdeklődők.

A szarvasi gimnázium mellett az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem Könyvtárától, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltártól kaptunk kölcsön egy-egy kötetet, az eredeti kereszteleési

liturgiát az Evangélikus Országos Levéltár bocsátotta rendelkezésünkre. A személyes relikviákat Dr. Ballagi Farkas adta át. Köszönet érte.

Berez Ágnes és Borvölgyi Györgyi kolléganőm „**A Rádayak táguló világa**” címmel a műemlék könyvtár anyagából állított össze egy kisebb tárlatot. (Borvölgyi Györgyi beszámolóját a következő oldalakon tesszük közzé. A szerk.)

A Biblia Múzeumban „**Mint homokszemek a tengerparton**” (**1 Móz 22,17**) címmel a **Digital-sand** homok animációs előadást tartott, bevonva a közönséget közös improvizációval. Az előadásban olyan klasszikus bibliai témák jelentek meg, mint a teremtéstörténet, a kiűzetés a Parádicsomból vagy a Messiás érkezése, a Három Napkeleti Bölcs látogatása.

Meggyőződésem, hogy a Múzeumok Éjszakája soha nem teherként nehezedik ránk, hanem a szakmánk, hivatásunk örömteli része.

Kovácsné Pázmándi Ágnes

Dunamelléki Református

Egyházkerület Ráday Könyvtára

A RÁDAYAK „TÁGULÓ VILÁGA” MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA A RÁDAY GYŰJTEMÉNYBEN

A Ráday Gyűjtemény intézményei közül a Biblia Múzeum és a Ráday Könyvtár az idén is kapcsolódott programokkal és kiállításokkal a Múzeumok Éjszakája rendezvényhez. A Biblia Múzeum „teremtett világ” tematikájához kapcsolódott Berez Ágnes és Borvölgyi Györgyi által rendezett mini tárlat: „**A Rádayak táguló világa**” címmel. A cím ötletét Waczulik Margit szöveggyűjteménye, amely a 15-17. századi Magyarország tudományosságáról ad képet (*A táguló világ magyarországi hírmondói. Bp. Gondolat, 1984.*) adta. A Ráday család könyvtárából olyan műveket válogattunk, amelyek főként Európán kívüli, idegen országok, népek és kultúrák gazdagon illusztrált, 17-18. századi, német és francia nyelvű leírásai. Mini tárlatunkon a

felvilágosodás irodalmában – így az utazási irodalomban, útleírásokban – is gazdag gyűjtemény értékeiből mutattunk be néhányat. A Rádayak a 18. században tájékozódhattak az arab világban, Törökország titkaiban, a kínai és japán kultúrában. A nagy földrajzi felfedezések, gyarmatosítások eredményeként Európa látókörébe került amerikai kontinens és Afrika népeit és kultúráját leíró művek közül is válogattunk.

A teljesség igénye nélkül, íme egy-két, különböző szempontból figyelemre méltó szerző és kötet. **Johann Gottlieb Georgi** (1738-1802) német származású, Oroszországban tevékenykedő tudós műve (*Beschreibung aller Nationen des russischen Reichs...St. Petersburg, 1776-1777, 1780.*) az első vállalkozások egyikeként mutatta be

Oroszország népeit és nemzetiségeit. Egyidejűleg jelent meg német, francia és orosz nyelven. Ráday Gedeon könyvtárában megtalálható könyv az eredeti, német kiadás egy példánya volt. Amely egyébként négy kötetben látott napvilágot. 95 színezett rézmetszetes táblaillusztráció egészítette ki és tette teljesebbé az összegzett ismereteket. Főként C. M. Roth alkotásai az egyes népcsoportok viseletét és antropológiai jellemzőit női és férfi változatban – nem ritkán hátulnézetből is – bemutatták. Georgi művének a Ráday Könyvtárban található példánya került be a Magyar Digitális Képeknyvtár adatbázisába. **Carsten Niebuhr** (1733-1815) német matematikus és térképész 1761-1767 között részt vett az V. Frigyes dán király által szervezett Arábia Expedícióban. Ő volt a vállalkozás egyetlen túlélője, amelyet Lacza Tihamér szerint (<http://mek.oszk.hu/03900/03968/03968.pdf>) minden bizonnyal arab tudásának is köszönhető. Arábiában és a Közel-Keleten végzett utazásainak eredményeit 1772-ben, 1774-ben és 1778-ban megjelent munkáiban adta közre. A két kötetben kiadott *Reisebeschreibung nach Arabien und andern umliegenden Ländern* című műve az ókori írástörténet (ékírás, hieroglif írás) szempontjából is fontos munka. Ráday Gedeon példányának (a Koppenhágában megjelent első kötet) illusztrációit tekinthették meg az érdeklődők a Múzeumok Éjszakáján.

Joseph Anne-Marie de Moyriac de Mailla (1669-1748) mandzsú nyelvből fordította franciára egy kínai kormányzási mű kivonatait (*Histoire générale de la Chine, ou annales de cet empire. Paris, 1777.*), amely csak halála után jelent meg. A kínai-japán kultúrát bemutató tárlóban helyet kapott egy könyv Ráday Pál gyűjteményéből is, **Gottfried Wilhelm Leibniz** (1646-1716) *Novissima Sinica...*(Hannover, 1699.) című műve. Takó Ferenc *Leibniz Kínája* (http://www.eotvos.uszeged.hu/sites/default/files/muhelyek/quadrivium/2013Eotvozet_kotet0618_m.pdf) c. tanulmányában írt arról, hogy a szellemi kapcsolatot Kína és Európa között a jezsuita misz-

zionáriusok teremtették meg. Eerre jó példa a *Histoire générale...* fordítója, aki megismertette Európával az ókori Kína egyik nagy jelentőségű, történeti, politikai-filozófiai művét (*Su csing*). Mailla jezsuita hittérítőként tevékenykedett Kínában. Kang-hszi császár megbízásából rendtársaival feltérképezte a birodalmat, eredményeiket térképek formájában tették közzé. A *Novissima Sinica* is különböző tudósításokat tartalmaz a jezsuiták munkájáról. Leibniz műve nem gazdagon illusztrált, mégis helyet kapott a kiállításon. A polihisztor szerző Kína filozófiája (Európa és Kína egyenrangúságának hangsúlyozása, a kínai kultúra megismerésének pozitív hatása Európára), valamint a tulajdonos személye indokolta a választást, a kötet hiteles dokumentuma Ráday Pál széles körű szellemi érdeklődésének. Kulturtörténeti jelentőségű **Mary Wortley Montagu** (1689-1762) angol lady, diplomatafeleség levelezésgyűjteménye, amelyek darabjait férjével való törökországi tartózkodásáról és utazásairól írta rokonainak, barátainak. Levelezésének irodalmi változata nyomtatásban 1763-ban jelent meg angolul. Még ugyanabban az évben elhagyta a sajtót a mű francia nyelvű fordítása is. Ráday Gedeonnak értelemszerűen ez a kiadás volt meg (*Lettres, écrites pendant ses voyages en Europe, en Asie, et en Afrique a plusieurs personnes...relations intéressantes sur les moeurs et le gouvernement des Turcs...*Rotterdam, 1763.) Kéri Katalin tanulmánya (<http://kerikata.hu/publikaciok/text/viltormontagu.htm>) részletesen foglalkozik a háremek világát és az előkelő török nők életmódját először hitelesen leíró művelt ladyval és művével.

A Múzeumok Éjszakájára készített mini tárlatunk – szándékainknak megfelelően – újabb impresszióként szolgált Ráday Gedeon könyvgyűjteményéről, műveltségéről az érdeklődő közönség számára.

Borvölgyi Györgyi
Dunamelléki Református
Egyházkerület Ráday Könyvtára –
Könyvtári Intézet